

Sygn. akt V CNP 10/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 października 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący)

SSN Wojciech Katner

SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi Z. R. i T. R.

o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku

Sądu Okręgowego w [...] z dnia 28 kwietnia 2015 r.,

w sprawie z powództwa Z. R. i T. R.

przeciwko "A." Spółce Akcyjnej z siedzibą w [...]

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 6 października 2017 r.,

1. oddala skargę;

**2. nie obciąża skarżących kosztami postępowania
przed Sądem Najwyższym.**

UZASADNIENIE

Małżonkowie Z.R. i T. R. domagali się zasądzenia od A.S.A. kwoty 60 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości przez okres dziewięciu lat i siedmiu miesięcy wstecz od chwili ustanowienia na ich rzecz służebności przesylu, tj. od dnia 18 czerwca 2002 r. do dnia 17 stycznia 2012 r.

Sąd Rejonowy w [...] wyrokiem z dnia 22 grudnia 2014 r. zasądził od A. S.A. na rzecz Z.R. i T.R. kwotę 33 327,69 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 5 czerwca 2012 r. do dnia zapłaty, w pozostałym zakresie powództwo oddalił, zasądził od A. S.A. na rzecz Z.R. i T.R. kwotę 2 910,00 zł tytułem zwrotu części kosztów postępowania związanych z uwzględnionym powództwem, nakazał pobrać od Z.R. oraz T.R. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego , kwotę 1 598,64 zł tytułem kosztów postępowania poniesionych tymczasowo z rejonowych wydatków budżetowych oraz nakazał pobrać od A. S.A. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego kwotę 2 034,63 zł tytułem kosztów postępowania poniesionych tymczasowo z rejonowych wydatków budżetowych. Ustalił, że Z.R. i T. R. są, na prawach wspólności ustawowej małżeńskiej, współwłaścicielami dwóch nieruchomości gruntowych położonych w miejscowości J. Na nieruchomościach powodów znajdują się fragmenty wodociągu o długości 26,50 m i 24,50 m. Dnia 20 maja 2009 r. powodowie zaproponowali pozwanej dzierżawę fragmentu nieruchomości zajętej przez wodociąg, a pozwana dnia 21 lipca 2009 r. złożyła powodom propozycję ustanowienia odpłatnej służebności przesylu. Strony posługiwały się prywatnymi opiniami rzeczoznawców majątkowych, które wyraźnie różniły się między sobą zarówno wskazaniem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości powodów, jak i określeniem szerokości strefy ochronnej wodociągu (8,0 m albo 2,0 m). W dniu 18 stycznia 2012 r. przed Sądem Rejonowym w [...] została zawarta ugoda między stronami, zgodnie z którą wnioskodawcy (obecnie powodowie) ustanowili na rzecz uczestniczki (obecnie pozwanej) służebność przesylu polegającą na posadowieniu na ich nieruchomości wodociągu i prawie dostępu do niego w pasie po 2 m po obu jego stronach.

Tytułem wynagrodzenia za ustanowienie służebności spółka zobowiązała się zapłacić na rzecz wnioskodawców (obecnie powodów) kwotę 34 692,00 zł. Dnia 20 marca 2012 r. powodowie wezwali pozwaną do zapłaty kwoty 62 920,00 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z ich nieruchomości w okresie od marca 2002 r. do dnia 26 stycznia 2012 r. Obecnie strefa ochronna wynosi 2,0 m z każdej strony od skrajni wodociągu. Szacunkowa wartość działki gruntowej powodów wynosi 178,00 zł/m². Wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości powodów, w zakresie obejmującym pas gruntu, pod którym przebiega wodociąg ze strefą ochronną, wynosi za okres od czerwca 2002 r. do stycznia 2012 r. łącznie 33 592,98 zł. Kwota ta uwzględnia założenie, że w okresie od czerwca 2002 r. do końca listopada 2008 r. strefa obejmowała 8,0 m w każdą stronę od skrajni wodociągu, zaś od 1 grudnia 2008 r. obejmuje 2,0 m. Zatem zajęty bezumownie obszar w okresie od czerwca 2002 r. do listopada 2008 r. wynosił 713 m², a w okresie od grudnia 2008 r. do stycznia 2012 r. - 232 m².

Sąd Rejonowy uznał, że w okresie objętym żądaniem pozwu pozwanej nie przysługiwało skuteczne wobec powodów uprawnienie do korzystania z ich nieruchomości. Przyjął, że spółka jako posiadacz służebności pozostawała w okresie do dnia 18 stycznia 2012 r., gdy doszło do zawarcia ugody ustanawiającej służebność, w złej wierze co do tego, że takie uprawnienie jej przysługuje, i jest zobowiązana do wynagrodzenia na podstawie art. 225 k.c. Wskazał, że wynagrodzenie za korzystanie z nieruchomości powodów zostało ustalone w wysokości 33 592,98 zł za okres od dnia 1 czerwca 2002 r. do dnia 31 stycznia 2012 r. Skoro jednak pozew obejmował okres od dnia 18 czerwca 2002 r. do dnia 17 stycznia 2012 r., wynagrodzenie zostało proporcjonalnie obniżone.

Pozwana wniosła apelację od wyroku Sądu Rejonowego, zaskarżając go w zakresie, w jakim została zasądzona należność ponad kwotę 3 937,05 zł.

Sąd Okręgowy w [...] wyrokiem z dnia 28 kwietnia 2015 r. zmienił zaskarżony wyrok przez zastąpienie kwoty 33 327,69 zł kwotą 3 937,05 zł, a w pozostałym zakresie oddalił powództwo, zasądził od powodów na rzecz pozwanej solidarnie kwotę 3 790 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, nakazał pobrać od powodów

solidarnie na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego kwotę 938,23 zł tytułem wydatków sądowych oraz zasądził od powodów solidarnie na rzecz pozwanej kwotę 2 670 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego. Podkreślił, że występowanie w sprawie aż trzech kolejnych posiadaczy (Skarb Państwa, potem Gmina B., następnie pozwana spółka) uzasadnia wniosek, że trzeci i ostatni posiadacz mógł liczyć na to, że sprawa była prawnie uregulowana według stanu na 1981 r. Przyjął w tej sytuacji, że dobra wiara pozwanej nie budzi wątpliwości. Uznał, że pozwana jako trzeci posiadacz nie musiała bowiem wnikać w to, jak przebiegło przeniesienie posiadania na Gminę przez Skarb Państwa. Stwierdził, że ze względu na domniemanie dobrej wiary trzeciego posiadacza (art. 7 k.c.) ciężar dowodu okoliczności wskazujących na złą wiarę spoczywał na powodach (art. 6 k.c.). Zauważył w związku z tym, że dopiero pismo powodów z dnia 20 maja 2009 r. wywołało u pozwanej przeświadczenie, że stan prawny wodociągu powinien być uregulowany w umowie lub orzeczeniu sądu i wtedy pozwana uzyskała przymiot posiadacza w złej wierze ze skutkiem określonym w art. 224 § 2 k.c. w związku z art. 230 k.c. w postaci obowiązku zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie. Skonstatował, że wysokość wynagrodzenia wynika z opinii biegłego i za okres wskazany w apelacji wynosi 3 937,05 zł.

Powodowie wnieśli do Sądu Najwyższego skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w [...] z dnia 28 kwietnia 2015 r. Zarzucili w niej naruszenie art. 227 w związku z art. 231, art. 328 § 2, art. 382 i art. 386 § 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W skardze wniesionej w niniejszej sprawie zostały podniesione wyłącznie zarzuty naruszenia przepisów postępowania. Sprowadzają się one, po pierwsze, do oparcia wyroku na przypuszczeniach i przekonaniach, a nie na faktach mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, podczas gdy udowodniony fakt przed Sądem Rejonowym w postaci braku wymaganych dokumentów zezwalających pozwanej na eksploatację nieruchomości powodów świadczył o tym, że pozwana od początku była posiadaczem służebności w złej wierze. Po drugie, w skardze zwrócono uwagę na brak wskazania w uzasadnieniu wyroku faktów,

które Sąd Okręgowy uznał za udowodnione, dowodów, na których się opart i przyczyn, dla których innym dowodom (brak wymaganych dokumentów zezwalających pozwanej na eksploatację nieruchomości powodów) odmówił wiarygodności i mocy dowodowej. Po trzecie, wskazano na wydanie orzeczenia na podstawie materiału nieujawnionego w postępowaniu pierwszej instancji i w postępowaniu apelacyjnym. Po czwarte, zarzucono wydanie wyroku zmieniającego orzeczenie Sądu I instancji w oparciu o dowody nieujawnione w całym postępowaniu, podczas gdy Sąd Okręgowy miał możliwość uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania w razie nierozpoznania przez Sąd I instancji istoty sprawy lub gdy wydanie wyroku wymagało przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Zgodnie z art. 424⁴ k.p.c., skargę można oprzeć na podstawie naruszeń prawa materialnego lub przepisów postępowania, które spowodowały niezgodność wyroku z prawem, gdy przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda. Podstawą skargi nie mogą być jednak zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Wprawdzie z przepisu tego wynika, że w skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia można podnosić nawet wyłącznie zarzuty naruszenia przepisów postępowania, jednakże muszą one prowadzić do konkluzji, że zaskarżone orzeczenie jest niezgodne z prawem. W skardze wniesionej w niniejszej sprawie taka niezgodność nie została jednak wykazana. Podniesione zarzuty w istocie bowiem w większości dotyczą ustalenia faktów lub oceny dowodów, co jest niedopuszczalne (art. 424⁴ *in fine*), w pozostałym zaś zakresie stanowią polemikę ze stanowiskiem Sądu Okręgowego. Sąd Najwyższy podkreślił w postanowieniu z dnia 1 marca 2016 r., I BP 2/15 (niepubl.), że naruszenie prawa procesowego może - chociaż nie musi - doprowadzić do wydania wyroku niezgodnego z prawem. Wymaga to od skarżącego wykazania w skardze na bezprawność, w jaki sposób uchybienia przepisom postępowania wpłynęły na treść rozstrzygnięcia i doprowadziły do tego, że zaskarżony wyrok jest niezgodny z prawem materialnym (tymi przepisami prawa materialnego, na podstawie których sąd oceniał zasadność roszczeń powoda). Według zaś wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2013 r., II BP 7/13 (niepubl.), skoro istotą skargi, o której mowa w art. 424¹ k.p.c., jest

stwierdzenie niezgodności zaskarżonego nią orzeczenia z prawem, a więc konkretnym jego przepisem lub przepisami, a samo uchybienie procesowe wytknięte w ramach podstawy obrazy przepisów postępowania nie musi przecież powodować skutku w postaci niezgodności orzeczenia z prawem, to w przypadku, gdy podstawą skargi jest naruszenie przepisów postępowania i skarżący kwestionuje zasadność merytorycznego rozstrzygnięcia sądu - powinien wskazać przepis prawa materialnego, z którym zaskarżone orzeczenie jest niezgodne. Wyrok jest bowiem niezgodny z prawem nie dlatego, że zapadł z naruszeniem przepisów postępowania, ale z tego względu, iż narusza określony przepis (przepisy) prawa materialnego.

Niewątpliwie u podstaw skargi wniesionej w niniejszej sprawie znajduje się rozbieżność orzecznictwa Sądu Okręgowego w podobnych sprawach (zob. wyrok tego Sądu z dnia 5 maja 2016 r., II Ca 214/16). Oczywiście taka rozbieżność jest zjawiskiem wyjątkowo niekorzystnym dla oceny społecznych skutków wymiaru sprawiedliwości. Nie zmienia to jednak postaci rzeczy, że w niniejszej sprawie nie zostały wykazane przesłanki uznania zaskarżonego wyroku za niezgodny z prawem.

Sąd Najwyższy na podstawie art. 424¹¹ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

kc

jw